

РЕЦЕНЗІЯ

на навчальний підручник

*Roman Malarz, Mariusz Szubert, Tomasz Rachwal "Planeta Nova"
Podrecznik do geografii dla klasy siódmej szkoły podstawowej 2023.
Numer ewidencyjny w wykazie MEiN 9063/2023z1*

1. Оптимальність обсягу змістового наповнення навчального видання відповідно до категорії користувачів

Представлений підручник для учнів 7 класу авторів Романа Малара, Маріуша Шуберта, Томаша Рахвала схвалений для шкільного використання міністром, відповідальним за освіту та виховання, і внесений до переліку підручників, призначених для загальноосвітніх навчальних закладів для навчання географії, на основі висновку експертів: доктора Марек Вальчак, доктора Моніки Панфіл та проф. Анджея С. Дишака.

Підручник розроблено на основі Програми з географії початкової школи "Planeta Nova" Єви Марії Туз і Барбари Дзедзіч. Представлений навчальний підручник відповідає меті освітньої програми, обсяг навчального матеріалу є достатнім для досягнення результатів навчання, визначених освітньою навчальною програмою, практичний навчальний матеріал подано збалансовано. У підручнику наведено додаткові навчальні матеріали, у тому числі для задоволення пізнавальних потреб учнів. Підручник складено з розділів «Природне середовище Польщі» (14 параграфів), «Населення та уранізація Польщі» (10), «Сільське господарство та промисловість Польщі» (9), «Послуги в Польщі» (5), «Мій край і моя мала Батьківщина» (2) кожен з яких завершується висновками.

2. Відповідність виду навчального видання

Це навчальне видання із систематизованим викладом навчального матеріалу, що містить систему базових знань та умінь, спрямованих на досягнення очікуваних результатів та подає додатковий пізнавальний матеріал поглибленого змісту. Змістове наповнення підручника повною мірою реалізовує мету й завдання навчального предмета географія.

3. Науковість викладу навчальної інформації

Змістове наповнення навчального підручника не порушує принципів академічної доброчесності, відповідає сучасним науковим концепціям, сучасному рівню знань, що загалом реалізується через коректний виклад загальноприйнятої наукової термінології. Дотримано вимогу відповідності розкриття основних наукових положень віковим особливостям та життєвому досвіду здобувачів освіти, можливостям засвоєння його на належному рівні. Подана інформація є достовірною, з перевірених джерел із посиланням на джерела інформації.

4. Системність, логічність, послідовність, наступність і перспективність викладу навчальної інформації

Авторами видання забезпечено реалізацію системності й цілісності знань, дотримання логічності, послідовності й наступності у викладі навчального матеріалу, урахування попередньої освітньої підготовки здобувачів освіти. Розподіл змісту навчального видання є дидактично виправданим, послідовно й логічно розміщеним і таким, що забезпечить формування географічних знань про Польщу.

5. Реалізація ціннісного компонента у змісті навчального підручника

Підручник сприяє формуванню системи цінностей, розвитку толерантності, справедливості, чесності тощо. Навчальний зміст й методичний апарат спрямований на формування мотиваційної сфери, соціальних та особистісних цінностей, соціальної поведінки і громадянської позиції, екологічної культури та інших якостей особистості, її поглядів, переконань, життєвих пріоритетів.

6. Доцільність і коректність методичного апарату навчального видання відповідно до категорії користувачів; його спрямованість на реалізацію різних підходів у навчанні (особистісно зорієнтованого, компетентнісного, діяльнісного тощо)

Методичний апарат підручника авторів Roman Malarz, Mariusz Szubert, Tomasz Rachwał "Planeta Nova" Podrecznik do geografii dla klasy siódmej szkoły podstawowej містить запитання і завдання переважно практичного спрямування і є доцільними та стовідсотково особистісно зорієнтованими, такими що забезпечують формування ключових компетентностей та моделювання ситуацій вибору за підготовленими кейсами.

Перевагою підручника є чисельні рубрики, що спрямовані на активізацію пізнавальної діяльності та закріплення знань – «Перш ніж почати...», «Щоб краще зрозуміти тему», «Робота з картою на уроках географії», «Важливі терміни», «Виконати вправу» тощо. Методично вдалою є постановка завдань. А саме, завдання перевірити, чи можна це зробити. Це набір із трьох завдань, які розвивають ключові географічні навички, одне розв'язане та супроводжується цінними порадами, а два для самостійного виконання.

7. Художнє оформлення навчального видання є сучасним, відповідає віковій категорії здобувачів освіти, викликати їх зацікавленість. Їх багато і вони високої змістової та графічної якості. Зауважимо також, що до кожної навчальної теми спеціально розроблені/підібрані картографічні зображення, схеми, графіки та діаграми, кількісні показники й фотоілюстрації. Картографічний матеріал високої якості. Всі вони унаочнюють та доповнюють зміст параграфів, і найголовніше – допомагають здобувачеві швидше зрозуміти закономірності географічних процесів та їхні особливості.

8. Відсутність різних видів дискримінації

Аналіз навчального видання дає підстави стверджувати про відсутність в текстовому та ілюстративному компонентах видання дискримінаційних (у т.ч. стереотипних) положень (зображень) за ознаками: раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, віку, інвалідності, етнічного та соціального походження, громадянства, сімейного та майнового стану, місця проживання, мовними або іншими ознаками. У виданні використовується недискримінаційна мова, тобто формулювання, позбавлені андроцентризму, сексизмів і будь-яких інших дискримінаційних форм і смислів.

9. Пропозиції:

- пропонується відкоректувати картографічне зображення на с.18 в частині підпису власної назви «Волинська височина». Він фізично надто великий і поданий на рівні з іншими реально значно більшими орографічними об'єктами;

- в тексті підручника (на с. 62 – 65) мова йде про руйнівну дію *повеней*. В тексті наводяться факти такого явища у травні, липні, червні.... Вважаємо за доцільне зауважити на відмінності у таких водних режимах річки як *повінь* і *паводок*. Адже, *повінь* – щорічно повторюване в певний сезон року збільшення кількості води в річці й сильне підняття її рівня від весняного танення снігів, або літнього танення снігів й льодовиків в горах ... Паводок – раптове підняття води в річці після сильних дощів, посиленого танення снігу або льодовиків. Тому припускаємо, що мова йде саме про паводки. Принагідно зазначимо, що далі в тексті (с.65) вказують на протипаводкові заходи;

- на с.90 при розгляді питання змін на політичній карті світу зазначено: «У 1991 році Союз Радянських Соціалістичних Республік розпався, таким чином на карті Європи з'явилося вісім нових країн». Пропонуємо їх назвати, так як це зроблено наприклад Югославії;

- дещо сумнівним є твердження на с.95: «У 2021 році практично по всій країні зафіксовані від'ємні значення природного приросту. Це сталося через пандемію COVID – 19» власне з позиції встановлення причинно-наслідкових зв'язків і відповідних висновків. Адже питання скорочення приросту має значно тривалішу тенденцію і це підтверджує наведений далі в тексті графік (з 1980-х років) і має одну з причин – старіння населення і відповідне зниження показників народжуваності, міграційні процеси тощо. Не дивлячись на значну кількість померлих від пандемії вважаємо що це не може бути єдиною причиною скорочення природного приросту;

- на 90 – х сторінках тексту при розгляді демографічної ситуації двічі наведено приклади Косово. Рекомендуємо запропонувати іншу державу як приклад. Адже Косово не є членом Організації Об'єднаних Націй, а проголошення її незалежності визнано не всіма державами (в тому числі й Україною);

- кілька раз в тесті підручника згадано про «війну в Україні», пропонуємо зазначити «російська війна проти України».

10. Висновок

Навчальний підручник Roman Malarz, Mariusz Szubert, Tomasz Rachwał "Planeta Nova" 2023 підручник з географії для 7 класу є підручником високої якості зі систематизованим викладом навчального матеріалу, що містить систему базових знань та умінь, спрямованих на досягнення очікуваних результатів здобувачами початкової школи на II рівні освіти. Змістове наповнення підручника повною мірою реалізовує мету й завдання навчального предмета географія. Рекомендується до використання в навчальному процесі.

Декан географічного факультету
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича,
доцент, доктор географічних наук
24.01.2025

Мирослав ЗАЯЧУК